

OLIVE SCHREINER

RATSUMIES PETER

HALKET

MASHONAMAASTA

Olive Schreiner

**Ratsumies Peter Halket
Mashonamaasta**

«Public Domain»

Schreiner O.

Ratsumies Peter Halket Mashonamaasta / O. Schreiner — «Public Domain»,

© Schreiner O.
© Public Domain

Содержание

I	5
Конец ознакомительного фрагмента.	13

Olive Schreiner

Ratsumies Peter Halket Mashonamaasta

I

Oli pimeä yö. Kylmä henkäys kävi idästä, mutta se ei ollut siksi voimakas, että se olisi häirinnyt ratsumies Peter Halketin nuotiovalkean leimua, se vain sai sen hiljalleen värähtelemään. Peter Halket istui yksin sen ääressä kallion törmällä.

Ympäri oli pilkkosen pimeä. Ei näkynyt tähteäkään mustalla taivaankannella hänen päänsä päällä.

Hän oli matkustanut kymmenkunnan miehen seurassa viemään maissi- ja riisivaroja läheisimpään leiriin. Hänet oli lähetetty vakoilemaan matalalle kukkulasarjalle ja siellä hän oli eksynyt. Kello kahdeksasta aamulla hän oli kuljeskellut pitkässä ruohikossa, rautakivikallioiden ja vaivaispensaitten välissä löytämättä mitään muuta jälkeä ihmisasutuksesta kuin jäännöksiä palaneesta kafferi-leiristä ja maahan poljetun, viljelemättömäksi jätetyn viljavainion, jossa kuukausi sitten Chartered Companyn joukot olivat hävittäneet alkuasukaskylän.

Kolme kertaa sinä päivänä hän oli huomaavinaan palanneensa juuri samaan paikkaan, josta hän oli lähtenyt. Eikä hän tahtonut hyvin pitkällekään vaeltaa, sillä hän tiesi että hänen toverinsa palaisivat hakemaan häntä sinne, missä hänet oli viimeksi nähty, kun he illalla leirissä huomasivat että häntä ei kuulunut.

Ratsumies Peter Halket oli hyvin väsynyt. Hän ei ollut syönyt mitään koko päivänä eikä ollut paljoa maistellut pienestä viinapullostakaan povitaskussaan, sillä hän ei tiennyt, koska hän sen jälleen saisi täytetyksi.

Yön lähestyessä hän päätti laatia lepopaikkansa pienen kallion törmälle, joka oli hiukan erillään muista kallioista. Sinne ei kukaan helposti pääsisi hänen huomaamattaan. Hän ei peljännyt kovin paljon alkuasukkaita. Heidän leirinsä oli hävitetty ja heidän majansa poltettu kolmenkymmenen peninkulman piirissä, ja itse he olivat paenneet, mutta hän pelkäsi hiukan jalopeuroja, joita hän ei ollut koskaan nähnyt, mutta joista hän oli kuullut, ja jotka saattoivat piileskellä pitkässä ruohikossa ja pensaikossa kallion juurella. Ja sitten hän hämärästi pelkäsi jotain, ei oikein tiennyt mitä, odotellessaan ensimmäistä pitkää yötänsä yksinäisyydessä kentällä.

Auringon laskeutua hän oli ennättänyt koota pienen kasan puupalikoita ja risuja kallion törmälle. Hän aikoi pitää tulta vireillä koko yön, ja pimeän tullessa hän sen sytytti. Ehkäpä hänen ystävänsä huomasivat sen etäältä ja tulisivat häntä noutamaan aikaisin aamulla. Ja villit pedot tuskin lähestyisivät häntä, kun hän polvistui tulen ääressä. Ja sen hän tiesi, että alkuasukkaita ei ollenkaan tarvinnut peljätä.

Hän teki tulen ja päätti pysyä valveilla sen ääressä koko yön, jos suinkin mahdollista.

Hän oli hoikka, keskikokoinen mies, otsa taaksepäin viettävä, silmät vaalean siniset. Mutta leukapielet olivat vankat ja suuren suun ohuet huulet osoittivat, että tuo mies saattoi hartaasti himoita tämän elämän ajallisia antimia ja myöskin nauttia niitä, jos ne sattuvat hänen osalleen. Alaosassa kasvoja oli siellä täällä pehmeitä, vaaleita haivenia, alkavan miehuuden merkkejä.

Aika ajottain hän kuunteli tiukasti, kuuluisiko mitään ääniä etäältä, missä hänen toverinsa ehkä olivat leiriytyneet ja mahdollisesti ampuivat pyssyillään nähdessään hänen tulensa. Ja vielä tarkemmin hän kuunteli ääniä läheltä, mutta kaikki oli hiljaa, risut tulessa vain silloin tällöin räiskivät ja tuuli humisi vienosti kallioiden kivikossa. Hän kääri suuren hattunsa kokoon ja pisti sen päällystakkinsa taskuun sekä painoi päähänsä pienen lakin, jonka hänen äitinsä oli kutonut ja joka kävi niin tiukasti päähän, että ainoastaan yksi vaalea kihara pääsi valumaan sen alta hänen otsalleen. Hän nosti takkinsa kauluksen ylös suojatakseen kaulaa ja korvia sekä avasi takin edestä, että tuli saisi lämmittää

hänen rintaansa. Hän oli ennen kokenut monta kylmempää yötä, istuskellessaan leirivalkean ääressä toveriensa kanssa, puhellen neekereistä, joita he olivat ampuneet, tai neekerikylistä, joita he olivat hävittäneet, tahi moittien ruoka-annoksia, mutta tänä yönä kylmä näkyi tunkeutuvan aivan hänen ytimeensä asti.

Yön hiljaisuus hänen päänsä päällä ja kentän hiljaisuus hänen ympärillään masensivat hänen mieltään. Joskus hän melkein toivoi kuulevansa shakaalin karjunnan tai jonkun suuremman petoeläimen äänen etäällä; ja hän toivoi myöskin että tuuli puhaltaisi hiukan kovemmin, eikä noin vain hymisisi kivien lomissa. Hän katsahti alas pyssyynsä, joka lepäsi hana vedettynä maassa hänen oikealla sivullaan, ja vähän väliä hän kohotti kätensä konemaisesti ja kosketteli patruunia vyössään. Sitten hän ojensi pienet lihat kätensä tulta kohti, lämmittääkseen niitä. Kello oli vasta puoli yksitoista, ja hänestä tuntui kuin hän olisi istunut tässä ainakin kymmenen tuntia.

Vähän ajan perästä hän heitti kaksi suurta puuta tuleen ja veti esiin pullon taskustaan. Hän tutki tarkkaan tulen valossa paljonko se sisälsi, sitten hän otti pienen naukun ja tutki pulloa taas, nähdäkseen miten paljon se oli vähentynyt. Sitten hän pisti sen takaisin taskuunsa.

Sitten ratsumies Peter Halket rupesi ajattelemaan.

Hän ajatteli hyvin harvoin. Vahdissa ja leiritulen ääressä toverien seurassa ei ollut aikaa semmoiseen. Hän oli ollut huolimaton poika kyläkoulussa, ja vaikka hänen äitinsä oli koulun loputtua maksanut kylän apteekkarille, että tämä iltasin lukisi oppineita kirjoja hänen kanssaan historiasta ja luonnontieteistä, ei niistä ollut paljoa jällellä hänen päässään. Enimmäkseen hän eli aina sen maailman mukana, joka oli hänen lähimmässä ympäristössään, antoi hetken tapahtumien vaikuttaa itseensä ja hävitä jälleen miten tahansa, ajattelematta paljoa. Mutta tänä iltana kallion törmällä hän vaipui ajatuksiin, ja hänen ajatuksensa liittyivät yhtenäiseksi sarjaksi.

Hän mietti ensin, että saisikohan hänen äitinsä koskaan sen kirjeen, jonka hän oli edellisellä viikolla pannut postiin, ja veisiköhän postinkuljettaja sen äidin mökille, vai pitäisiköhän äidin lähteä sitä postikonttorista noutamaan. Ja sitten hän ajatteli sitä pientä kylää Englannissa, jossa hän oli syntynyt ja kasvanut. Hän näki kuinka äidin valkoiset hanhenpojat ryömivät portin alitse ja mennä vaaputtivat lammikkoon takapihalla. Hän näki kouluhuoneen, jota hän oli niin inhonnut poikana ja josta hän niin usein oli karannut onkimaan tai linnunpesiä hakemaan. Hän näki kuvat kouluhuoneen seinällä, johon ilta-aurinko loisti, kun hänen piti istua sisällä. Siinä oli Jesus Juudanmaalta siunaten lapsia, ja yhdessä kuvassa juuri oven yläpuolella Hän riippui ojennetuin käsin, ja jaloista vuoti verta. Sitten Peter Halket ajatteli tornia raunioitten luona, jonne hän niin usein oli kiivennyt hakemaan linnunmunia, ja hän näki äitinsä seisovan mökin ovella, kun hän tuli kotiin illalla, ja hän tunsu äidin käsivarret kaulassaan hänen suudellessaan poikaansa. Mutta hän tunsu myöskin äidin kyyneleet poskellaan, siksi että hän oli ollut poissa koulusta koko päivän. Ja hänestä tuntui kuin hän olisi pyytänyt anteeksi äidiltä ja luvannut, ettei hän milloinkaan enää tekisi niin, jos äiti vain nyt lakkaisi itkemästä. Hän oli usein muistellut äitiään kotoa lähdettyään, laivassa, työskennellessään kultakaivoksissa ja ruvettuaan sotamieheksi. Mutta hänen muistonsa olivat aina olleet niin epämääräisiä. Hän ei ollut selvästi nähnyt ja tuntenut äitiä. Mutta tänä iltana hän kaipasi äitiä aivan niinkuin ennen muinoin pikku poikana, maatessaan vuoteellaan viereisessä huoneessa ja katsellessaan oven läpi äitiä, joka kumartui pesusoikon yli ansaitakseen rahaa, millä voisi poikaansa ruokkia ja vaatettaa. Hän muisti kuinka hän oli kutsunut äitiä luokseen, ja äiti tuli ja kääri hänet peitteeseen nimittäen häntä ”pikku Simoniksi”, joka oli hänen toinen nimensä ja joka myös oli ollut hänen isänsä nimi. Sitä nimeä äiti käytti silloin vain kun hän, Peter, makasi vuoteellaan illalla, tai kun hän oli loukannut itsensä.

Hän istui siinä tuijottaen tuleen. Hän päätti ansaita paljon rahaa, ja äiti muuttaisi hänen luokseen asumaan. Hän rakentaisi suuren talon Lontoon West Endiin, niin suuren, ettei semmoista oltu ikinä ennen nähty, ja maalle hän rakentaisi toisen talon, ja he eivät milloinkaan tekisi työtä.

Peter Halket istui kuin kivettyneenä ja tuijotti tuleen.

Kaikki miehet ansaitsivat rahaa tultuaan Etelä-Afrikkaan – Barney Barnato, Rhodes – kaikki he ansaitsivat rahaa maasta, kahdeksan miljoonaa, kaksitoista miljoonaa, kaksikymmentäkuusi miljoonaa, neljäkymmentä miljoonaa. Miks’ei siis hänkin ansaitseisi!

Peter Halket säpsähti äkkiä ja kuunteli. Mutta se olikin vain tuuli, joka hiipi pitkin kallioita kuin suuri sihisevä peto, joka kiipeää ylöspäin. Hän katsoi jälleen tuleen.

Hän mietti ansaitsemismahdollisuuksiaan. Kun hän oli palvellut aikansa vapaaehtoisena, annettaisi hänelle suuri kaistale maata. Mashonalaisilta ja matabeleläisiltä otettaisi kerran pois kaikki maa, ja Chartered Company julistaisi semmoisen lain, että heidän piti tehdä työtä valkoisille miehille, ja hän, Peter Halket, pani heidät tekemään työtä hänelle itselleen. Hän ansaitsisi rahaa.

Sitten hän mietti mitä hän tekisi sillä maalla, ellei se olisikaan hyvää ja ellei siitä voisi ansaita rahaa. Siinä tapauksessa hänen pitäisi perustaa syndikaatti, jota nimitettäisi Peter Halketin kultakaivosyhtiöksi tai Peter Halketin rautakaivosyhtiöksi tai muuksi senkaltaiseksi. Peter Halket ei ollut aivan selvillä, kuinka semmoinen syndikaatti olisi perustettava, mutta sen hän tiesi varmaan, että hänen ja muutamien muitten miesten pitäisi ostaa osakkeita. Heidän ei tarvitsisi maksaa niitä. Ja heidän piti saada joku suuri mies Lontoossa ottamaan osakkeita. Hänen ei tarvitsisi maksaa niistä. He lahjoittaisivat ne hänelle. Ja sitten olisi yhtiö valmis. Ei kenenkään tarvitsisi maksaa mitään. Se olisi pelkkä nimi vain – ”Peter Halketin kultakaivososakeyhtiö”. Se menisi täydestä Lontoossa, ja sikäläiset ihmiset, jotka eivät tunteneet maata, ostaisivat osakkeet. *Heidän* pitäisi antaa puhdasta rahaa niistä, tietysti. Ehkäpä viisitoista puntaa kappaleesta hintojen ollessa ylimmillään! – Peter Halketin silmät vilkkuivat hänen katsellessaan tuleen. – Ja sitten, kun hinnat olisivat ylimmillään, hän, Peter Halket, möisi kaikki osakkeensa. Jos hän antaisi itselleen ainoastaan kuusituhatta osaketta ja möisi ne kymmenestä punnasta kappale, niin hän, Peter Halket, omistaisi kuusikymmentätuhatta puntaa! Ja sitten hän perustaisi uuden yhtiön, ja sitten vielä uuden.

Peter Halket siveli mietteissään polveaan.

Entäs sitten ne muut ihmiset, jotka ostivat osakkeet rahalla? Ne saisivat tietysti taas myydä ne. Ne saisivat kaikki myydä ne yhä uudestaan.

Peter Halketin ajatukset kävivät hieman sekaviksi. Tuo asia oli hiukan liian vaikea hänelle, aivan kuin päätöslasku ennen koulussa, kun hän ei voinut keksiä kahden ensimmäisen termin suhdetta kolmanteen. Niin, jos he eivät möisi osakkeita oikeaan aikaan, niin se olisi heidän oma syynsä. Kuka käski laiminlyömään? Hän Peter Halket ei ollut edesvastauksessa siitä. Jokainen tiesi, että hänen tuli myydä oikealla ajalla. Elleivät he tahtoneet myydä oikealla ajalla – no niin – he eivät siis tahtoneet. *”Juuri ne osakkeet, jotka te myytte, eikä ne, jotka te pidätte, tuottavat rahaa.”*

Mutta jos he eivät voineet myydä niitä?

Tässä Peter Halket alkoi epäröidä. – No niin, silloin täytyy Englannin hallituksen ostaa ne, jos ne olivat niin huonoja, ettei kukaan muu niistä huolinut. Silloin ei kukaan joutuisi tappiolle. ”Englannin hallitus ei voi antaa englantilaisten osakeomistajain kärsiä.” Hän oli kuullut tuon usein kyllä. Brittiläinen veronmaksaja saisi maksaa Chartered Companyn sotilaista ja kaikista noista muista asioista, ellei Chartered Company itse voinut maksaa, ja sen piti ostaa osakkeet, jos Chartered Company menisi nurin, sillä tuohon yhtiöön kuului lordeja, herttuota ja prinssejä. Ja miksi hallitus ei siis maksaisi *hänen* yhtiönsä edestä? Hän hankkisi myöskin lordeja siihen!

Peter Halket tuijotti tuleen aivan syventyneenä laskuihinsa. – Herra Peter Halket, Peter Halketin kultakaivososakeyhtiön tirehtööri. Sitten kun hän oli hankkinut itselleen tuhansia, – Herra Parlamentin jäsen Peter Halket. Sitten kun hänellä oli miljooneja, – Sir Peter Halket, valtioneuvos!

Hän mietti syvästi ja tuijotti tuleen. Jos omistat viisi tai kuusi miljoonaa, voit mennä minne haluat ja tehdä mitä haluat. Voit mennä Sandringhamiin. Voit naida kenen tahdot. Ei kukaan kysy mikä äitisi oli. Se ei merkitse kerrassaan mitään.

Omituinen äitelä, masentava tunne valtasi Peter Halketin. Hän veti vyönsä tiukemmalle.

Vaikk'ei sinulla olisi enempää kuin kaksi miljoonaa, voisit pitää oman keittäjän ja passarin, jotka tulisivat kanssasi leiriin ja sotaan. Ja sinä saisit niin paljon shampanjaa ja muuta hyvää kuin mielesi tekisi. Tällä hetkellä tämä tuntui tärkeämmältä Peter Halketista kuin Sandringhamiin meno.

Hän veti esille pullonsa, jossa oli Cape kaupungin viinaa, ja otti siitä pienen kulauksen.

Toiset miehet olivat tulleet tyhjinä Etelä-Afrikkaan ja koonneet rikkauksia. Miksikä ei hän?

Hän työnsi pieniä oksia suuren puupölkyn alle ja helakka liekki lehahti ilmoille. Sitten hän kuunteli tarkkaan. Tuuli alkoi tauota ja yö kävi hyvin hiljaiseksi. Kello oli nyt neljännestä vaille kaksitoista. Hänen selkäänsä pakotti ja hän olisi tahtonut heittäytyä pitkälleen, mutta hän ei uskaltanut, sillä hän pelkäsi nukkuvansa. Hän kumartui eteenpäin ja piti käsiään polvien välissä sekä katseli liekkiä, jonka hän oli saanut leimuamaan.

Sitten vähän ajan kuluttua Peter Halketin ajatukset alkoivat himmetä. Ne kävivät vihdoin hajanaisiksi kuvasarjaksi, joka riehui hujan hajan hänen aivoissaan, ilman yhtenäistä järjenjuoksua. Kun hän nyt katsoi rätisevään leimuun, näytti se olevan sama tuli, jolla he olivat polttaneet alkuasukasten kylän, ja he heittivät tuleen kaikki, jota ei voinut kantaa pois. Sitten hän oli näkevinään äitinsä lihavat hanhet mennä laahustavan pientä polkua myöten, jonka kummallakin puolen oli vihreätä ruohoa. Sitten hän oli näkevinään ne majat, joissa hän asui kullankaivajain kanssa, ja ne neekerivaimot, jotka asuivat hänen kanssaan. Ja hän mietti että missähän ne naiset nyt lienevät. Sitten – hän näki kuinka vanhan mashonalaisen pää ammuttiin pois ja kädet vielä liikkuvat hänellä. Hän kuuli kuinka neekerivaimot ja lapset kirkuivat, kun kivärit käännettiin heidän leiriinsä päin. Ja sitten hän kuuli kuinka dynamiitti räjähti ja kaivoi haudan. Sitten hän taas oli ampuvinaan maksimikivärillä, mutta se oli hänestä aivan leikkuukoneen näköinen, semmoisen, jota hän oli käyttänyt Englannissa, mutta vainiolla hänen edessään ei ollutkaan keltaista viljaa, vaan mustia miesten päitä. Hänestä tuntui, että jos hän katsoisi taakseen, näkisi hän nuo päät takanaan rivittäin, aivan kuin koneella leikattu viljakin.

Risuista lehahti liekki yhä kirkkaampana ilmoille, ja kun puut halkesivat, näkyi palava ydin niiden sisässä. Ratina ja ritinä kaikui hänen aivoissaan kuin tykistö patterin ampuminen. Sitten hän äkkiä muisti mustan naisen, jonka hän ja eräs toinen mies oli yllättänyt yksin pensaikossa, lapsi selässä, mutta nuori ja sievän näköinen. Hm – he eivät ampuneet häntä! – ja musta nainenhan ei ollut valkoinen. Hänen äitinsä ei ymmärtänyt noita asioita. Englannissa oli kaikki niin erilaista kuin Etelä-Afrikassa. Hänellä oli epämiellyttävä tunne siitä, että hän koetti puolustautua äidilleen, mutta ei oikein ymmärtänyt miten.

Hän kumartui eteenpäin niin pitkälle, että pieni vaalea kihara, joka pisti esiin lakin alta, oli melkein kärventyä tulella. Hänen silmänsä olivat vielä auki, mutta luomet vaipuivat niiden yli ja kädet painuivat syvemmälle polvien väliin. Aivoissa ei ollut mitään kuvaa enää jälellä, ei muuta kuin hämärä tieto tulesta hänen edessään.

Sitten ratsumies Peter Halket säpsähti. Hän istui ja kuunteli. Tuuli oli lakannut. Ei kuulunut ääntäkään, mutta hän kuunteli kumminkin tarkkaan. Tulesta kohosi kumminkin kaksi kirkasta liekkiä hiljaisessa ilmassa.

Silloin hän kuuli kallion toisella kyljellä askeleita lähestyvän, paljaiden jalkojen hitaita, tasaisia askeleita.

Tukka ratsumies Peter Halketin otsalla jäykistyi verkalleen. Hän ei ajatellutkaan paeta. Hän oli aivan lamautunut kauhusta. Hän tarttui pyssyynsä. Kuolon kylmyys hiipi hänen jaloistaan ylös päähän. Hän oli käyttänyt maksimikiväriään kerran taistelussa, jossa kaatui muutamia satoja neekereitä ja ainoastaan yksi valkoihoinen haavoittui, mutta hän ei milloinkaan ollut peljännyt. Mutta tänä iltana hänen sormensa olivat aivan jäykät pyssyn hanalla. Hän polvistui alas tulen viereen, pyssy valmiina. Kivi puoleksi suojasi häntä jokaiselta tulijalta kallion toiselta puolelta, ja heti paikalla kun tulija näyttäytyi kiven takana, hän aikoi ampua.

Mutta yht'äkkiä hänen mieleensä juolahti, että jospa se olikin joku hänen omista tovereistaan, joka oli tullut häntä hakemaan, eikä mikään paljasjalkainen vihollinen. Jännitys oli aivan tukahuttaa hänet. Sitten hän kylmän kauhun valtaamana huusi: ”Kuka siellä?”

Ääni vastasi selvällä, matalalla englanninkielellä: ”Ystävä.”

Peter Halket melkein pudotti pyssynsä tunteittensa vaihdellessa. Kylmä hiki, jota jännitys oli pidättänyt, puhkesi esiin suurina pisaroina hänen otsalleen, mutta hän polvistui yhä vielä, pidellen pyssyä.

”Mitä tahdotte?” huusi hän väristen.

Pimeästä kallion laidalla astui esiin henkilö kirkkaaseen tulen valoon.

Ratsumies Peter Halket katsoi ylös siihen.

Se oli miehen kookas vartalo, puettuna liinaverhoon, joka ulottui alapuolelle polvia ja liittyi tiiviisti ruumiiseen. Hänen päänsä, käsivartensa ja jalkansa olivat paljaat. Hänellä ei ollut mitään aseita, ja hänen olkapäilleen valuivat paksut tummat kiharat.

Peter Halket katsoi häneen hämmästyneenä. ”Oletteko yksin?” kysyi hän.

”Olen yksin.”

Peter Halket laski pyssynsä ja nousi ylös.

”Eksynyt kaiketi?” sanoi hän, vielä veltosti pidellen pyssyään.

”Ei. Tulin kysymään, enkö saisi istua kanssanne tulen ääressä hetkisen.

”Tietysti, tietysti!” sanoi Peter, katsellen tutkistellen vieraan pukua ja yhä vielä pidellen pyssyään, vaikka käsi ei enää ollut hanalla. ”On vietävän lystiä saada joku toveri. Tämä on niin helkkarin kolkko yö, kun on aivan yksin. Kumma että löysitte tänne. Istukaa, istukaa!” Peter katsoi tarkasti vieraaseen ja asetti sitten pyssynsä vierelleen.

Vieras istui toiselle puolen tulta. Hänen ihonsa oli tumma, hänen käsivartensa ja jalkansa kuparin ruskeat, mutta hänen kotkannenänsä ja hänen pyöreä otsansa eivät olleet etelä-afrikkalaista rotua.

”Kai olette niitä sudanilaisia, joita Rhodes toi mukanaan pohjoisesta?” kysyi Peter, yhä vielä katsellen uteliaasti vierasta.

”Ei, en ole. Cecil Rhodesilla ei ole mitään tekemistä minun tännetuloni kanssa,” vastasi vieras.

”Jaha – – –” sanoi Peter. ”Ette sattumalta tullut nähneeksi erästä miesjoukkoa, kaksitoista valkoista miestä ja seitsemän mustaa, joilla oli mukanaan kolme kuormallista muonavaroja? Meidän piti mennä suureen leiriin, ja minä erosin seurastani tänä aamuna. En ole voinut löytää heitä, vaikka olen siitä lähtien heitä etsinyt.”

Vieras lämmitteli käsiään hiljakseen tulella. Sitten hän kohotti päätään: – ”He ovat leiriytyneet noitten kallioiden juurelle”, sanoi hän, osoittaen kädellään vasemmalle pimeään. ”Huomisaamuna varhain he ovat täällä, ennen auringon nousua.”

”Ahaa, te olette siis tavannut heidät!” huudahti Peter iloisesti. ”Siksi te ette hämmästyneet ollenkaan löytäessänne minut täällä. Ottakaapa nauku!” Hän otti pienen pullon povestaan ja ojensi sen vieraalle. ”Siinä on, paha kyllä, kovin vähän, mutta se lämmittää kumminkin.”

Vieras kumarsi päätään, mutta kiitti ja kielsi.

Peter kohotti pullon huulilleen ja otti pienen kulauksen. Sitten hän pisti sen takaisin taskuunsa. Vieras pani käsivartensa polvien ympäri ja katsoi tuleen.

”Oletteko juutalainen?” kysyi Peter äkkiä, kun tulen valo sattui selvästi vieraan kasvoihin.

”Olen.”

”Jaha”, sanoi Peter, ”siksi minä en ensin voinut ymmärtää mitä rotua olitte. Teidän pukunne, se on – – –” Sitten hän äkkiä vaikenä ja sanoi: ”Asiamatkoilla kai? Mistä maasta saakka tulette? Olette ehkä Espanjan juutalainen?”

”Olen Palestinan juutalainen.”

”Ahaa!” sanoi Peter. ”Minä en ole nähnyt monta siltä maailman laidalta. Niitä oli kyllä juutalaisia koko joukko laivassa, kun tulin tänne, ja olen myöskin nähnyt Barnaton ja Beitin, mutta ne eivät ole juuri teidän näköisiä. Se on kai eroitus siinä, että te tulette Palestinasta.”

Koko pelko oli vallan haihtunut Peter Halketista. ”Tulkaa hiukan lähemmäksi tulta,” sanoi hän, ”teitä kai palelee, kun teillä on noin vähän vaatteita. Minua palelee tässä paksussa takissa.” Peter Halket työnsi pyssyinsä hiukan kauemmaksi ja heitti uuden suuren puunpätkän tuleen. ”Onpa ikävää ettei minulla ole mitään syötävää teille tarjota, mutta en ole itsekään maistanut mitään sitten eilisiltä. Se on helkkarin kiusallista, kun täytyy tällä lailla kuljeksia ilman ruokaa. En olisi uskonut, että siitä syntyy niin paha elämä jo yhdessä vuorokaudessa. Oletteko milloinkaan ollut maistamatta suupalaakaan?” sanoi Peter iloisesti, lämmitellen käsiään.

”Neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä,” vastasi vieras.

”Neljäkymmentä päivää! Hu–hui!” huudahti Peter. ”Silloin oli teillä varmaan koko joukko juomatavaroita, sillä muutoin sitä ei kestä. Minusta tuntui jo hyvin happamalta kun äsken tulitte, mutta nyt on parempi ja lämpimämpi taas.”

Peter Halket järjesteli puita tuleessa.

”Kai olette Chartered Companyn palveluksessa?” kysyi Peter katsoen tuleen.

”En,” sanoi vieras, ”ei ole minulla mitään tekemistä Chartered Companyn kanssa”.

”Jaha,” sanoi Peter, ”sitten ei minua kummastuta, ettei teillä ole kissan päiviä! Ei täällä ole liikaa leipää eikä olutta niillekään, jotka ovat yhtiön miehiä, elleivät ne ole mahtipomoja, ja niille jotka eivät kuulu yhtiöön tuskin riittää mitään. Minä koitin sitä ensin tänne tultuani. Olin erään kullankaivajan luona, joka oli jollain lailla liitossa yhtiön kanssa, mutta minä olin vain hänen palveluksessaan. Se on niin, että ne miehet, jotka täällä työtä tekevät, eivät saa rahaa, pomot ne saavat rahat ja oikeudet.”

Vieraan läsnäolo innostutti Peteriä. Tuo aseeton mies oli poistanut hänestä kaiken pelvon.

Huomatessaan että vieras ei tarttunut puheeseen, hän jatkoi vähän ajan kuluttua: ”Mutta ei se ollut niinkään hullua elämää. Usein toivon että ne ajat palaisivat. Minulla oli kaksi majaa itselläni ja pari neekerityttöä. On paljon parempi,” lisäsi Peter vähän ajan perästä, ”pitää mustia naisia kuin valkoisia. Valkoisista sinun täytyy pitää huolta jos jonkinlaista, mutta neekerit pitävät huolta sinusta! Ja kun kyllästyit niihin, et muuta kuin ajat ne matkoihinsa. Minä rakastan neekerityttöjä.” Peter nauroi. Mutta vieras istui liikkumatta käsivarret polvien ympäri.

”Onko teillä yhtään tyttöä?” kysyi Peter. ”Välitätte kai neekereistä?”

”Minä rakastan *kaikkia* naisia,” sanoi vieras muuttaen käsivarsiaan.

”Soo–oh, vai kaikkia,” sanoi Peter. ”Minua ne jo alkavat kyllästyttää aika lailla. Minulla oli kylliksi harmia omistani,” lisäsi hän iloisesti, lämmitellen käsiään tuleessa aivan kuin mies, joka aikoo nauttia lystistä keskustelusta. ”Toinen tyttö oli vain viisitoista vuotias. Minä ostin hänet halvalla eräältä poliisilta, joka oli pitänyt häntä luonaan. Hän ei ollut paljon arvoinen. Mutta se toinen! Voi helkkari sentään! En ikinä ole nähnyt hänen vertaistaan neekerityttöä. Minä sen myönnän heti paikalla suoraan – – –” sanoi Peter ojentaen sormiaan tuleen päin, ”että hän oli kolmekymmentä vuotta niin varmaan kuin hän oli yhden päivän vanha. Miehet eivät tavallisesti välitä sen ikäisistä naisista, ne rakastavat enemmän tyttöletukoita. Mutta minun mieleni tarttui häneen ensi näkemällä. Hän oli sen pojan oma, jonka seurassa minä olin, mistä lie hankkinut hänet, pohjoisesta. Sillä pojalla oli ollut koko homma ennenkuin hän sai sen naisen itselleen. Naisella oli näet neekerimies ja kaksi lasta, ja hän ei tahtonut jättää heitä. Jotain sen kaltaista hullutusta minulle kerrottiin. Tiedättehän millaisia ne neekerit ovat? No niin, minä koettelin houkutella sitä toista poikaa antamaan hänet minulle, mutta ei se peijakas taipunut. Toisen naisen hän antoi minulle, mutta hänestä en minä paljoa välittänyt, sillä hän oli lapsi vain. No niin, minäpä läksin Umtaliin ja toin sieltä koko joukon viinaa ja muuta hyvää, ja palatessani leiriin ei heillä siellä ollut tippaakaan juotavia. Kymmeneen päivään ne eivät olleet nähneet viinan pisaraakaan, ja sade aika oli tulossa eikä ollut tietoa, mistä voisi saada juomia. No niin, minulla oli viinapulloni, näin suuri – – –” hän osoitti käsillään noin kahden jalan pituista väliä, ”ja se toinen poika tahtoi ostaa sitä minulta. Minä en välittänyt ollenkaan hänen tarjouksistaan. Sanoin vain, että tarvitsin

sen itsekin. Hän tarjosi minulle vaikka mitä. Vihdoin sanoin: 'No, sama kai se minulle on! Voinhan tehdä sinulle mieliksi ja antaa viinat sinulle, jos sinä annat minulle sen naisesi!' Ja silloin hän suostui. Ei monikaan mies olisi välittänyt neekerinaisesta, jolla oli kaksi lasta, mutta mitä minä siitä, se oli saman tekevä minulle. Ja kyllä hän osasi tehdä työtä! Hän laittoi puutarhan, jossa hän, ja se toinen tyttö tekivät työtä. Minun ei tarvinnut penninkään edestä ostaa ruokaa kuutena kuukautena ja vielä minä möinkin vihreätä maissia ja kurpitseja toisille miehille. Ja siisti hän oli myöskin, sen vakuutan. Englannin kieltä hän oppi paljoka nopeammin kuin minä opin hänen kieltään ja pian kyllä hän rupesi käyttämään pukua ja kaulahuivia."

Vieras istui yhä vielä liikkumatta katsellen tuleen.

Peter Halket asettui istumaan hiukan mukavammin valkean ääreen. "No niin, eräänä päivänä palasin takaisin majalleni hiukan odottamatta noutamaan jotain, ja mitä näin? Hän puheli majan ovella erään miesneekerin kanssa. Minä olin antanut heille ankarat käskyt, että he eivät ikinä saisi puhua sanaakaan miesneekereille, ja siksi kysyin, mitä tuo oli olevinaan. Hän vastasi vallan tyyneesti että se oli vieras, joka oli kulkenut ohi ja pyytänyt häneltä vettä juotavaksi! Minä en tehnyt sen enempää, ajoin vain miehen pois. En ajatellut sitä enää. Mutta seuraavana päivänä näin sen saman miehen hiipivän pitkin kenttää. Vaimo tuli luokseni samana päivänä ja pyysi minulta patruuniam. Minä kysyin mitä piruja akat tekivät patruunilla, ja hän sanoi, että vanha neekerivaimo, joka oli auttanut häntä puutarhutyössä, oli sanonut lakkaavansa kokonaan avunannosta, ellei hän saisi hiukan patruuniam pojalleen, että tämä pääsisi pohjoiseen elefantteja metsästäämään. Vaimo kiusasi ja kätti minulta noita patruuniam, sillä hänen piti kohta saada lapsi, ja hän vakuutti ettei hän voinut hoitaa puutarhaa ilman apua. Minä vihdoin annoin ne hänelle. Minä en milloinkaan malta ajatella.

No niin, satuin sitten kuulemaan että yhtiön piti suorittaa pieni kahakka matabeleläisten kanssa ja arvelin että voisinhan minä lähteä mukaan vapaaehtoisena. Sanottiin että siellä oli kosolta saalista saatavana, ja maatakin siellä voisi saada ja vaikka mitä, ja minä arvelin viipyväni tuolla retkellä ainoastaan kolme kuukautta. Lähdin siis. Minä jätin naiset kotiin ja paljon muonatarvikepuutarhaan sekä hiukan sokeria ja riisiä, ja minä kielsin heitä liikkumasta minnekään, kunnes palaisin takaisin. Käskin sitä toista miestä pitämään heitä silmällä. Molemmat naiset olivat mashonalaisia, ja he vakuuttivat aina, että mashonalaiset eivät rakasta matabeleläisiä, mutta, kautta taivaan, he näkyivät rakastavan heitä kumminkin enemmän kuin meitä. Mashonalaiset ovat todellakin kyllin hävittömiä väittääkseen että matabeleläiset kyllä joskus rasittavat heitä, mutta valkoiset miehet rasittavat heitä aina!

No niin, minä siis jätin naiset kotiin," sanoi Peter laskien kätensä polvilleen. "Muistakaa, että aina kohtelin noita naisia hyvin. En milloinkaan antanut pienintäkään iskua kummallekaan heistä. Kaikki miehet naapuristossa puhuivat minusta kuin ihmeestä, kun kohtelin naisiani sillä tavalla. No niin, olin ollut poissa kuukauden päivät, kun sain kirjeen siltä entiseltä työtoveriltani, samalta mieheltä, jolla se vaimo oli ensin – hän on kuollut nyt, poika raukka, he löysivät hänet majan ovella, kurkku poikki leikattuna – mitä te arvelette hänen kirjoittaneen? Sitä tietysti, että minä en ollut kuutta tuntia ollut poissa kotoa, ennenkuin molemmat naiset läksivät karkuun! Se oli kaikki sen vanhemman syytä. Mitä arvelette hänen tehneen? Hän otti joka ikisen kuulun ja patruunan, jonka hän saattoi löytää majassa ja minun vanhan Martini-Henry kiväärini ja vieläpä teerAsian kannenkin, sillä siitä saattoi valaa kuulia neekerien vanhanaikuisille suusta ladattaville pyssyille. Ja sitten hän mennä livisti matkoihinsa vieden sen nuoren tytön mukanaan. Toverini kirjoitti minulle että he eivät koskeneet muihin esineisiin. Huivit ja puvut, jotka olin heille antanut, he potkivat majan lattialle ja menivät alastomina lanneverhoineen, kantaen ampumatavaroita päänsä päällä. Eräs miesneekeri tuli heitä vastaan kahdenkymmenen peninkulman päässä, ja hän sanoi että he mennä livistivät Lo-Magundista kohti minkä ennättivät.

Ja tiedättekö," lisäsi Peter lyöden polveaan ja katsoen merkitsevästi vieraaseen toisella puolen tulta, "olen yhtä varma eräästä asiasta kuin siitä, että nyt istun tässä. Tuo neekeri, jonka tapasin majallani, oli hänen miehensä! Hän oli tullut naista hakemaan silloin, ja, kun nainen huomasi,

ettei pako ollut mahdollinen, hankki hän patruunat *hänelle*, miehelleen!” Peter vaikenä hetkeksi tarkoittavasti. ”Ja nyt hän on palannut miehensä luo. Ja miehelleen hän vei nuo ampumavarat!”

Peter katsoi toiselle puolel tulta vieraaseen, nähdäkseen, minkä vaikutuksen hänen kertomuksensa oli tehnyt.

”Sen minä sanon,” lisäsi sitten Peter, ”jos minä sinä päivänä olisin aavistanut kuka tuo neekeripiru oli, joka seiso minun ovellani, niin olisin varmaan lähettänyt hänen niskaansa yhden patruunan, jota hän ei ollut pyytänyt.” Peter katsoi keuhavasti vieraaseen. Tuo oli hänen ainoa kertomuksensa. Hän oli kertonut sen kymmeniä kertoja leirivalkean ääressä jollekin uudelle toverille. Hänen tultuansa tähän kohtaan olivat kuulijat aina ilmaisseet hyväksymisensä ja osanottonsa. Tänä iltana ei kuulunut mitään sellaista. Vieraan tummat silmät katselivat tulta, aivan kuin hän ei olisi kuullut mitään.

”En minä siitä olisi välittänyt niin paljoa,” lisäsi Peter vähän ajan kuluttua, ”vaikk’ei kukaan mies mielihyvällä katsele sitä, että hänen naisensa otetaan pois, mutta hänen piti synnyttää lapsi parin kuukauden perästä – ja sen pienen tytön piti kanssa synnyttää lapsi, mikäli minä ymmärsin! Siltä hän ainakin näytti. Minä otaksun että he tappoivat sikiöt ennen syntymistä. Niillä ei ole sydäntä ollenkaan noilla neekereillä. Mitä ne välittävät valkoisen miehen lapsesta! Niillä ei ole rahtuakaan sydäntä! Ne palaavat milloin tahansa takaisin mustan miehen luo, vaikka niitä kohtelisi kuinka hyvin. Se on eri asia, jos ottaa ne vallan nuorina ja pitää ne tarkasti erillään niiden omasta kansasta. Mutta annappas jos neekerinmaisella on ollut neekerimies ja vielä lapsia lisäksi! Yhtä hyvin voisi koettaa pitää pirua kiinni kuin sellaista naista! Ne palaavat takaisin aina. Jos minut koskaan ammutaan, niin on hyvin luultavata, että se tapahtuu minun omalla pyssylläni ja omilla patruuneillani. Ja tuo nainen voisi vallan hyvin seistä vieressä katsomassa ja huutaa hyväksymisensä ampujalle, vaikka minä en lyönyt häntä kertaakaan koko sillä ajalla, kun hän oli luonani. Mutta sen minä sanon, että jos minä kerran tapaan sen neekeripirun, niin kyllä minä hänelle näytän! Hänen elämänlankansa ei veny kovin pitkäksi sen perästä!” Peter Halket vaikenä. Hänestä näytti kuin nuo tummat silmät pitkien silmiripsien takana olisivat katsoneet johonkin hänen takanaan niin äärettömän surumielisesti, aivan kuin itkevän silmät.

”Te näytätte kovin väsyneeltä,” sanoi Peter, ”ettekö tahtois hiukan nukahtaa? Voitte panna päänne tuohon kivelle, ja minä vartioin.”

”En kaipaa unta,” sanoi vieras, ”minä valvon kanssanne.”

”Te olette myöskin olleet sodassa, näen mä,” sanoi Peter, kumartuen hiukan ja katsellen vieraan jalkoja. ”Taivas! Molemmat jalat! – Ja aivan läpi! Teillä mahtoi olla aika harmi siitä!”

”Siitä on jo hyvin pitkä aika,” sanoi vieras.

Peter Halket heitti lisää puita tuleen. ”Tiedättekö,” sanoi hän, ”minä olen koko ajan miettinyt, ketä te muistutatte. Nyt tiedän, äitiäni! Teidän kasvonne eivät ole hänen kasvojensa näköiset, mutta kun teidän silmänne katsovat minuun, tuntuu aivan siltä kuin hän katsoisi minuun. Eikö se ole hullua? Minä en ole tuntenut teitä Aatamin ajoista asti, ja te olette tuskin virkkanut sanaakaan koko ajalla, ja kumminkin minusta tuntuu, kuin olisin tuntenut teidät koko elinikäni.” Peter siirtyi hiukan lähemmäksi vierasta. ”Minä pelkäsin teitä kamalasti, kun ensin tulitte, ja vielä sittenkin, kun ensin näin teidät. – Teidän pukunne ei ole samanlainen kuin useimmilla meillä, ymmärrättehän. Mutta heti paikalla kun tulen valo loisti teidän kasvoinne, sanoin itselleni: ’ei ole hätääkään’. Eikös se ole hullua?” sanoi Peter. ”Minä en ole tuntenut teitä Aatamin ajoista asti, mutta vaikka te ottaisitte pyssyni tuosta ja tähtäisitte minuun, en liikahtaisi! Voisin panna maata tuohon noin ja pitää päätäni teidän jaloillanne. Eikös se ole hullua, vaikka en ole tuntenut teitä Aatamin ajoista asti? Nimeni on Peter Halket. Mikä teidän nimenne on?”

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.